

GOMBOS JUDIT

A RAJZ SZERETETE

Beszélgetés Frimmel Gyula grafikusművésszel

Frimmel Gyula 1955-ben született Zalaegerszegen.

A Képzőművészeti Főiskolát 1982-ben végezte a sokszorosító grafika szakon. Raszler Károly, Rozanics Tibor és Dienes Gábor növendékeként.

1982-től a Zalai Nyomda tervező grafikusa. Egyéni és csoportos kiállításokon vett részt Zalaegerszegen, Hévízen, Nagykanizsán, Kaposváron, Udinében, St. Pöltenben és Lipcsében.

Képeiből sugárzik az alaposság, a szépség, a rajz szeretete. Nem tartozik a kortárs képzőművészet egyik irányzatához sem. A legnagyobbakat követi, hisz a rajzolás, a rajzkészség eredendő fontosságában, a képzőművészetben. Egy kiállításának katalógusában erről így ír:

„A rajzolást sokan sokféleképpen értelmezik. Van, aki megvetéssel szól a „le” igekötővel társított gyakorlatról. Mások szégyellik a kalsszikus rajztudást, vagy éppen a fotószerűség személytelensége mögé bújva próbálják az objektivitás látszatát kelteni. A rajz látható gondolat, mert általa a legközvetlenebbül fejezheti ki a rajzoló pillanatnyi belső életét, ugyanakkor formanyelvével mindjárt el is helyezi önmagát a kultúra évezredes folyamataiban. Tehát nemcsak rólam szól, nemcsak az

én indulataim, feszültségeim levezetését szolgálja, mert akkor ki volna kíváncsi egy ismeretlen csodabogár lelkvilágára? Ezért ugyan senki sem járna kiállításra.”

Nagyon szépen és részletesen írtál a rajz fontosságáról. De te miért kezdted el rajzolni? Mi az oka annak, hogy ezt a pályát választottad?

- Én ehhez a fajta kifejezési módhoz éreztem vonzódást és ez volt kéznél, ezt csináltam. Úgy hiszem, hogy aki fest vagy rajzol - képet csinál (mindegy a technika), annak a számára az a fontos, hogy a személyisége meg tudjon jelenni abban a műtárgyban. S olyan módszert, technikát kell találni, amelyben a saját egyénisége szabadon ki tud bontakozni.

Kik voltak azok a meghatározó emberek a számodra, akik - hogy úgy mondjam, elindítottak? Akik e felé a pálya felé irányították a figyelmeket?

- Az ismerőseim mindig arra szokták ezt visszavezetni, hogy nekem rajztanár volt a nagyapám, akivel elég szoros kapcsolatban voltam gyermekkoromban. Tőle biztos, hogy sokat tanultam. De akkor ez még nem volt egészen tudatos, csak szerettem rajzolgatni. Később elkezdtem szakkörbe járni, a Móricz Zsigmond Művelődési Házba, ahol Dús László és Szabolcs Péter vezették a városi szakkört.

Ezek az előtanulmányok nyilván elősegítették a döntésemet, hogy a budapesti Képzőművészeti Gimnáziumba jelentkeztem.

Milyenek voltak a gimnáziumi évek Budapesten?

- Nekem a gimnázium talán jobban meghatározó élmény volt, mint a főiskola, mert a főiskola már nem sok újat tudott nyújtani. Én nagyon jól éreztem magam Pesten. Magát a várost is nagyon szerettem, s úgy éreztem, hogy az is szeret engem. Pillanatok alatt - annak ellenére, hogy elég zárkózott típus vagyok - megtaláltam magam, jól éreztem magam abban a környezetben.

Úgy hiszem elég jó tanáraim voltak. Szabó Béla volt a rajztanárom, aki nem egy ismert festő, de nagyon jó szemléletet adott. Például sok olyan művészre irányította a figyelmünket, akiket talán kevésbé ismertünk volna meg anélkül.

Én grafikai szakon végeztem, bár ez első sorban a reklámgrafikát jelentette. Alkalmazott grafika címen ment a dolog, de tulajdonképpen a sokszorosító eljárások is bele voltak építve a tananyagba, de nem azok domináltak. A négy év alatt végigcsináltuk a rézkarcot, a litográfiát, a linómetszést és minden más, amire lehetőség volt. De első sorban tervezőgrafika volt a fő profilunk, ott pedig Gacs Gábor volt a tanárom.

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán sokszorosító grafika szakon végeztél. Korábban utaltál rá, hogy szakmailag a gimnáziumi évek meghatározóbbak voltak, mint a főiskolán töltött időszak. Milyen volt a 80-as évek első felében a fő-

iskola szellemisége?

- Nem tudom, lehet-e egyáltalán szellemiségről beszélni. Azt hiszem az sokat mond például, hogy az évfolyamtársaim közül szinte senkivel sem találkoztam azóta se. Néha hallunk egymásról, de nem keressük egymás társaságát. Van egy másik példa.

Patai László volt az anatómia tanárunk, aki a Barcsay-módszer alapján tanított. Nos, ő ki volt kiáltva első számú közellenségnek, mert ott tanulni kellett. Pedig érdekes volt, én szerettem a Patai óráira járni.

Mit tanultál meg a főiskolán?

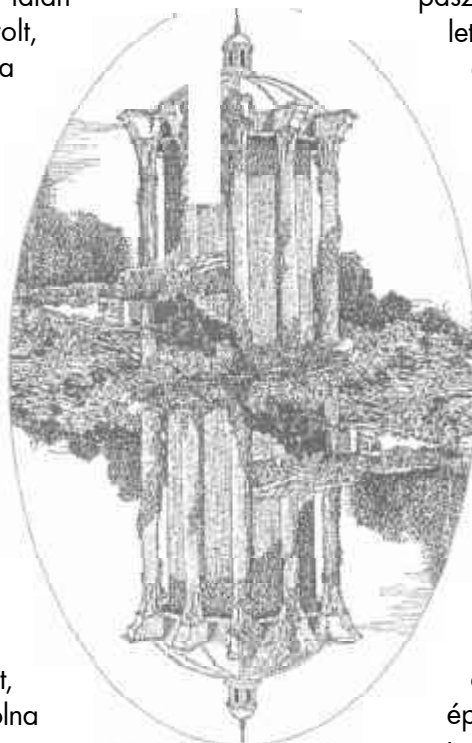
- Nyilvánvalóvá vált ott az, hogy meg kell keresnem - múzeumokban, könyvtárakban, egyéb helyeken - azt, hogy mit és kitől lehet tanulni. Meg kell találnom azokat a művészeket, akiknek a munkáiból én tanulni tudok, tapasztalataikat fel tudom használni, illetve a saját képeimbe ezt be tudom építeni. De ezeket én nem a főiskola falain belül találtam meg. Rajtam állt tulajdonképpen, hogy mit tanulok meg.

A diploma megszerzése után hazajöttél Zalaegerszegre, és a Zalai Nyomdában helyezkedtél el.

- Én akkoriban úgy gondoltam, hogy az egyedi grafikákat - amiket most is csinállok - egy nagy társadalmi érdektelenség fogadja. Nem első sorban arra figyeltem, hogy majd nem tudok belőle megélni, hanem arra, hogy talán jobban van annak értelme, jövője, ami beépül a hétköznapokba. Például ez a tervezőgrafika, s ebben, ennek a hasznosságában én tulajdonképpen ekkor jobban hittem. S ahogy aztán ezt csináltam, eltelt néhány év... s egyre jobban azt éreztem, hogy én egy nagy világméretű „rábeszélő gépnek” a kis közkatónája vagyok. Szóval az mint cél, hogy egy csomó marhaságot az én munkáim alapján adjanak elrebben a fogyasztói világban... ez már kevésbé lelkesített.

S inkább kivonni akartam magam ebből, mint egyre jobban belemélyedni.

Persze a nyomdában azért sokat tanultam, hiszen akkor még nem egy steril, számítógépvezérelte patyolattiszta hely volt, hanem még megvoltak a magasnyomó műhelyek..., ezek nekem nagyon

Szabálytalan tükröződés

érdekesek voltak. Összegezve: én nem érzem elvesztegetett időnek az ott eltöltött közel hat évet.

A nyomdai évek után szabadúszó lettem, csináltam utána is sokszorosított grafikai terveket, de már otthon.

Mikor kezdte el tanítani?

- Az Ady iskolában 5 évvel ezelőtt indult el a képzőművészeti tagozat, s először mint óraadó, majd 2 vagy 3 éve mint főállású tanár dolgozom. Ez azt jelenti, hogy így is van két teljes szabadnapom egy héten.

Mit jelent a tanítás?

- Nem gondoltam, hogy tanítani fogok, de nem is zárkoztam el tőle. Hozzá tartozik a dologhoz persze, hogy akárhol nem tanítanék. Egy sima gimnáziumba például, ahol csak muszájból, heti egy órában van rajzóra, csak végső elkeseredésemben mennék el tanítani. Itt az Adyban más a helyzet. Vannak olyan gyerekek, osztályok, csoportok, akikkel tényleg élvezet dolgozni, s akik viszonylag rövid idő alatt eljutottak olyan szintre, hogy képesek önálló munkára. Hajlandók energiát, időt, fáradságot befektetni a dologba. Itt egy ilyen műhely, légkör kezd kialakulni, s ezt én nagyon fontosnak tartom.

Az elmondottakból úgy érzem, hogy élvezted ezt a munkát.

- Ez élvezetes számomra. Azt a fajta levert, fáradt, kifacsart érzést, amiről szoktak beszélni egy végigtanított nap után - én sosem éreztem. Én alapjában véve ezt nagyon szeretem csinálni.

A tanítás mellett, ami ezek szerint némileg fel is tölt téged, van időd rajzolni, képeket csinálni. Hogyan születik meg egy-egy képed? Témákat keresel, vagy egy-egy gondolatsor vezeti a kezéd?

- Ez úgy jön, hogy az ember rajzolgat,

firkálgat. Nem úgy, hogy leülök, s megrajzolok egy képet, hanem fecniken, mindenféle papíron jár az ember keze és az agya... s valami beugrik, s aztán alakul. Igazából nem lehet azt mondani, hogy valami készen születik az ember fejében. Egyszer csak jön valami, amivel úgy érzem, hogy érdemes foglalkozni.

Szeretnék egy kicsit provokálni. A képed túlságosan szépek, alaposan megrajzoltak, művesek. Ma ez a típusú képzőművészet nem igazán divatos, korszerű.

- Én a saját szerepemet nem úgy ítélem meg, hogy nekem az a feladatom, hogy most kifejezzem a „kor szellemét”. Hogy amilyen a világ, olyan képeket csináljak. Hanem én tudomásul veszem, hogy a világ ilyen...de én nem vagyok olyan, amilyen a világ.

Tehát én olyan képeket rajzolok, amilyeneket tudok, vagy szeretek...és tulajdonképpen a dolognak a lényege ott van, hogy nem vagyok én mazochista, hogy olyat csináljak, amit utálok...

Tehát a tudatomban mindenképpen ott van, hogy ha elkészül, látni fogják mások is..., az ember egy kicsit érzi a hátán a közönség tekintetét...de tulajdonképpen a munka közben nem az a fontos - pszichológiai kifejezéssel élve - hogy megjutalmazzanak, hogy megsimogassák a

fejemet, hanem, hogy én úgy érzem, hogy ez úgy jó, ahogy van, függetlenül attól, hogy másnak tetszik vagy nem. Na, most előbb-utóbb, úgy gondolom, ez a dolog találkozik azokkal az emberekkel, vagy csoporttal, akik erre vevők, nem csak anyagi, hanem szellemi értelemben is, tehát megértik, amit csinállok. De ez már tőlem független dolog. Én azt csinálom, amit szerintem csinálnom kell.

Zászlós